

PORADNIK BIBLIOTEKARZA

Nr 7

L i p i e c — 1954

Rok VI

Zofia Żołątkowska

MARTIN ANDERSEN NEXÖ

1 czerwca 1954 roku zmarł wybitny pisarz duński, twórca dzieł o niezapomnianej ogólnoludzkiej wartości, zwany przez rodaków „skandynawskim Gorkim“.

Był on członkiem Komunistycznej Partii Danii, członkiem Światowej Rady Pokoju, nieugiętym bojownikiem o socjalizm i pokój, o przyjazne współzycie narodów.

Martin Andersen przyszedł na świat w r. 1869 w kopenhaskiej dzielnicy biedoty jako syn kamieniarza. Dzieciństwo i młodość jego upłynęły w niedostatku, przy ciężkiej pracy fizycznej. Od wczesnej młodości związał się z ruchem robotniczym. Twórczość literacką i publicystyczną pojmował jako walkę o prawa ludu.

Drugie nazwisko — Nexö — przybrał sobie pisarz od miasteczka na wyspie Bornholm, gdzie pracował jako pastuch mając 8 lat. O dzieciństwie i młodości Nexö

dowiadujemy się z jego *Wspomnień*. Pisane one są w sposób

prosty i bezpośredni, dobrze obrazują życie biedoty duńskiej pod koniec XIX wieku.

Wspomnienia. T. 1. *Pisklę*, T. 2. *Pod otwartym niebem*. Przekł. z duńskiego J. Mondscheina. W-wa 1953 KiW s. 166 i 164.

Martin po skończeniu 14 lat musiał „iść między ludzi“. Najpierw pracował u bogatego chłopca, potem terminował u szewca. Po kilku latach spędzonych w warsztacie szewskim pracował przy budowie kościoła, gdzie po raz pierwszy usłyszał od robotników hasło „Wolność robotników powinna być dziełem samych robotników“.

Każdą wolną chwilę poświęcał nauce. W latach 1889—1891 uczęszczał na 2 zimowe kursy Towarzystwa Uniwersytetów Ludowych.

Przy pomocy pieniężnej przyjaciół dostał się do Wyższej Szkoły Ludowej w Askov. Ukończywszy ją w 1893 roku Nexö został nauczycielem.

Na skutek choroby musiał przerwać jednak pracę. I znów przyjaciele przyszedli mu z pomocą materialną i wysłali do Włoch, potem do Hiszpanii. Już wówczas pokochał uciemiężony lud hiszpański, w którego obronie stanął w roku 1936.

Posyłał stamtąd artykuły i szkice do gazety duńskiej. Złożą się one potem na powieść o Hiszpanii pt. *Słoneczne dni*.

Trudno ustalić datę kiedy zaczęła się polityczna działalność Nexö — nie oddzielał on zadań stojących przed literaturą proletariacką od zadań współczesnej walki społeczno-politycznej. Podkreślał zawsze, że „pisarz tylko wtedy jest wielki, gdy idzie razem z ludem“.

Od ukazania się pierwszych utworów Martina Andersena minęło przeszło pół wieku. Jednym z pierwszych jego utworów były opowiadania i nowele, w których poddał surowej ocenie otaczający go burżuazyjny świat. Niektóre z tych opowiadań zostały przetłumaczone na język polski i wydane w zbiorze łącznie z artykułami i przemówieniami Nexö.

NEXÖ MARTIN ANDERSEN. *Pisma wybrane*. W-wa 1952 KiW s. 216.

W roku 1909 napisał pierwszą część trylogii obejmującej prawie pięćdziesięcioletni okres historii proletariatu i ruchu robotniczego w Danii.

W skład tej trylogii weszły *Pelle zwycięzca* (1909—10) *Ditta, dziecię człowieka*. (1917) *Czerwony Morten* (tom I — 1945, tom II *Stracone pokolenie* 1948 r.).

Już pierwszy tom trylogii był niecodziennym wydarzeniem w życiu literackim zachodu, odsłonił nowe horyzonty dla literatury europejskiej.

Była to druga po „Matce“ Gorkiego powieść, której głównym motywem był los proletariatu. W powieści tej robotnicy porywają się do walki z uciskiem, ale cele tej walki nie są jeszcze jasno zarysowane.

Druga część trylogii *Ditta* to jaskrawy dokument oskarżający kapitalizm. Powieść ta nie odwołuje się do litości i współczucia bogatych. Pisarz ukazuje, że tylko drogą walki klasa robotnicza może wyzwolić się sama. Już wtedy pisarz zdaje sobie sprawę, że istnieje konieczność stworzenia innej organizacji niż ta, którą zalecali duńskiemu proletariatowi socjaldemokraci.

W roku Wielkiej Rewolucji Październikowej, która wskazuje pisarzowi właściwą drogę, powstaje *Czerwony Morten*. W powieści, w ostrej walce społecznej i politycznej, ścierają się ze sobą dwa światy. Bohater jej — pisarz Morten — ze starego świata „straconego pokolenia“ dostaje się do nowego świata — do Związku Radzieckiego.

W swojej powieści *Stracone pokolenie* Nexö mówi: „prawdziwego socjalistę można poznać po jego stosunku do Związku Radzieckiego“.

Każda z części trylogii reprezentuje określony etap w ewolucji światopoglądu Nexö, co uwarunkowane było rozwojem ruchu robotniczego w Danii. Od zetknięcia się pisarza ze Związkiem Radzieckim (1922 rok) Kraj Rad staje się dla niego stałym oparciem i źródłem natchnienia.

Jedną z ważnych form politycznej działalności Mortena było szerzenie prawdy o Związku Radzieckim.

W 1936 roku na Zjeździe Pisarzy obradujących w Madrycie, w ogniu wojny domowej, Nexö został wybrany na przewodniczącego Zjazdu. W licznych mowach i artykułach występował w obronie ludu hiszpańskiego demaskując faszyzm.

W czasie wojny w roku 1939—40 na cały świat rozlega się głos Nexö wskazujący na związek faszystów fińskich z Trzecią Rzeszą. Reakcyjniści na całym świecie oburzali się na Nexö za jego wystąpienia przeciwko Finlandii.

W „Demokratycznej Danii“ palono na stosach jego książki. W czasie faszystowskiej okupacji Danii został uwięziony. Po wyjściu z więzienia udał się do Szwecji, gdzie piórem nieugięcie walczył z faszyzmem. Pod koniec 1944 roku, na zaproszenie Związku Pisarzy Radzieckich, wyjechał do ZSRR, gdzie pozostał do zakończenia wojny. Następnie Nexö przebywał w Niemczech i w krajach demokracji ludowej. W Polsce gościliśmy Andersena Nexö w roku 1948, kiedy to wziął udział we Wrocławskim Kongresie Intelktualistów.

Napisał szereg artykułów demaskujących politykę anglo-amerykańską w Niemczech oraz szereg artykułów popularyzujących osiągnięcia w krajach demokracji ludowych budujących socjalizm.

Wybór artykułów Nexö ukazał się w tłumaczeniu na język polski, jako część druga w zbiorze.

NEXÖ MARTIN ANDERSEN. *Pisma Wybrane*. W-wa 1952 KiW s. 216.

Ostatnie lata życia spędził w NRD. Mimo sędziwego wieku brał czynny udział w ruchu obrony pokoju i kontynuował swoją działalność pisarską.

Zmarł wielki pisarz — mądry, kochający ludzi człowiek, ale pozostały po nim i żyją jego dzieła, które pomagają nam i pomagają będą w walce o nowego człowieka.

Z KSIĄŻKĄ DO KAŻDEGO DOMU NA WSI

*„W każdym domu czytelnik,
przy każdej bibliotece zespół czytelniczy,
przy każdej świetlicy zespół samokształcenia rolniczego“.*

Oto hasła pod jakimi obradował w Warszawie III Krajowy Zlot Wiejskich Przodowników Czytelnictwa.

Z całej Polski przybyli na Zlot czytelnicy i organizatorzy czytelnictwa wyróżnieni w IV etapie Konkursu Czytelników Wiejskich. Było wśród nich wielu bibliotekarzy i kierowników punktów bibliotecznych. Przybyli, ażeby dokonać podsumowania wyników konkursu czytelniczego, podzielić się swoimi doświadczeniami i omówić dalsze zadania w pracy nad upowszechnieniem czytelnictwa na wsi.

Zestawienia liczbowe mówią, że w konkursie wzięło udział 612.000 uczestników, pracowało 20.778 zespołów czytelniczych obejmujących 260.000 uczestników.

Nad przeczytanymi książkami przeprowadzono dyskusje w zespołach i na konferencjach czytelniczych w gromadach. Przeprowadzono ich razem około 200.000. Uczestnicy konkursu wypowiadali się na temat przeczytanych książek ustnie podczas dyskusji, a oprócz tego 500.000 czytelników wypowiedziało się pisemnie.

Na zakończenie konkursu czytelniczego organizowano w gromadach narady czytelnicze, na których pracujący chłopi omawiali osiągnięcia i potrzeby kulturalne gromady, wskazywali na trudności i braki w pracy kulturalno-oświatowej, obradowali nad sposobami ich usunięcia. Narady organizowane były przede wszystkim w gromadach, w których mają powstać przyszłe Gromadzkie Rady Narodowe. Zorganizowano i przeprowadzono narady czytelnicze w 18.000 gromad.

W pracach konkursu czytelniczego wyrosli przodownicy i organizatorzy czytelnictwa, którzy pomogą bibliotekarzom w dalszym upowszechnianiu książki i prasy na wsi. Wielu

z nich stało się działaczami politycznymi, przodownikami pracy w spółdzielniach produkcyjnych i PGR, przodującymi rolnikami w walce o wyższe urodzaje i podniesienie hodowli.

Tysiące kobiet biorących udział w konkursie czytelnictwym przystąpiło do konkursu hodowlanego, organizowanego przez Związek Samopomocy Chłopskiej.

Poważnie wzrosło czytelnictwo książek rolniczych, ale za mało jeszcze upowszechniono czytelnictwo książek popularno-naukowych i polityczno-społecznych. Wzrosła liczba czytelników w poszczególnych gromadach objętych konkursem, ale nie we wszystkich gromadach prowadzono systematyczną pracę czytelnictwą.

A zgodnie z hasłem Zlotu mamy dotrzeć z książką do wszystkich gromad, a w gromadach do każdego domu. Niełatwe to zadanie, ale jak wykazała dyskusja, możliwe do wykonania.

Oto przewodniczący gromadzkiej komisji konkursu czytelnictwego, Marian Marcinkowski z Zalesia pow. Rzeszów stwierdził, że w ich gromadzie na 500 osób dorosłych 417 brało udział w konkursie. Nie jeden, ale po kilku czytelników jest już w każdym domu. „Nie przyszło nam to łatwo“, mówił do zebranych „chodziliśmy po domach, tłumaczyliśmy znaczenie czytelnictwa, zachęcaliśmy do czytania. Pracowaliśmy wspólnie: bibliotekarze, nauczycielstwo, sołtys, członkowie ZMP i ZSCH. Zorganizowaliśmy 37 zespołów czytelnictwych.“

Anna Gorbrzez, przodująca czytelniczka mówiła o rozwoju czytelnictwa w Dubinach powiat Hajnówka, gdzie z każdego domu ktoś się zgłosił do konkursu czytelnictwego i korzystał z książek punktu bibliotecznego.

Podobne wypowiedzi padały w dyskusji raz po raz. Jedni, jak Tadeusz Nowak z Zagaj Dębiańskich czy Józef Osiak z Sieńciaszki, podkreślali osiągnięcia konkursu, inni jak Jan Chorubin z Korzenistych mówili o trudnościach jakie musieli pokonywać.

Ze wszystkich głosów w dyskusji przebijała chęć do dalszej pracy nad upowszechnianiem czytelnictwa na wsi.

Najlepszym tego dowodem był list uczestników Zlotu do Pierwszego Sekretarza Komitetu Centralnego PZPR Ob. Bieruta, w którym piszą:

— Dotrzemy z książką do każdej gromady, każdego państwowego gospodarstwa rolnego i każdej spółdzielni produkcyjnej.

— Pozyskamy 600 — 800 tysięcy nowych czytelników w bibliotekach i punktach bibliotecznych na wsi, dążąc do realizacji hasła: — Czytelnik w każdym domu chłopskim.

— Szeroko rozwijać będziemy zespołowe prace z książką, zwłaszcza zespoły czytelnicze, dyskusje nad książkami, recytacje.

— Szczególnie upowszechnić będziemy czytelnictwo literatury rolniczej, światopoglądowej i polskiej współczesnej literatury pięknej.

— Szeroko rozwijać będziemy współzawadnictwo o tytuł przodującej w czytelnictwie gromady, spółdzielni produkcyjnej, przodującego PGR-u, przodującej biblioteki i świetlicy.

O podobnych założeniach dalszej pracy czytelniczej mówili delegaci Zlotu na przyjęciu u Przewodniczącego Rady Państwa Aleksandra Zawadzkiego.

Wyróżniającym się w pracy nad upowszechnieniem czytelnictwa Rada Państwa przyznała złote, srebrne i brązowe krzyże zasługi. Dekorował odznaczonych krzyżami zasługi Minister Kultury i Sztuki Włodzimierz Sokorski. Wśród odznaczonych było wielu bibliotekarzy i kierowników punktów bibliotecznych.

Również na podkreślenie zasługuje fakt, że pierwszą krajową nagrodę indywidualną za pracę w konkursie czytelniczym otrzymał kierownik biblioteki powiatowej w Nowym Tomysłu Jan Jankowski.

Uczestnicy Zlotu zaapelowali do

„ogółu pracujących, kobiet i młodzieży wiejskiej, członków spółdzielni produkcyjnych, robotników PGR i pracowników POM“, o jeszcze większy wysiłek w upowszechnianiu czytelnictwa.

„Niechaj książka dotrze do każdego domu chłopskiego — jak głosi apel — niech wędruje z rąk do rąk i w swym zwycięskim szlaku zdobywa wciąż nowe umysły i serca czytelników wiejskich dla walki o nowy, lepszy świat, o pokój, miłość między narodami“.

PRZED KONFERENCJAMI SIERPNIOWYMI

Wielkie narady robocze nauczycieli organizowane w ostatnich dniach sierpnia każdego roku podsumowują wyniki pracy za rok ubiegły, wydobywają osiągnięcia, braki i trudności oraz dają wytyczne na nadchodzący rok szkolny. Pośród wielu spraw poruszanych na konferencjach sierpniowych nie brak również zagadnienia czytelnictwa i to zarówno wśród nauczycieli jak i dzieci szkolnych.

W roku 1952 czytelnictwo stało się centralnym zagadnieniem konferencji sierpniowych. W wielu powiatach zorganizowano wówczas osobne sekcje organizatorów czytelnictwa, które problem ten gruntownie przedyskutowały, wysuwając dezyderaty na rok przyszedły.

W roku 1953 nie było specjalnych sekcji organizatorów czytelnictwa, natomiast kierownicy sekcji przedmiotowych przygotowali wystawy, na których obok pomocy naukowych wyłożono książki do poszczególnych tematów. Również prelegenci w referatach powoływali się na odpowiednią lekturę, ukazując ją nauczycielom, jako niezbędną pomoc w ich pracy.

Osiągnięciem konferencji dwóch ostatnich lat było u p o w s z e c h n i e n i e p l a n u c z y t e l n i c t w a, ukazanie, że pogłębienie czytelnictwa na terenie szkoły jest nie tylko sprawą bibliotekarza, ale całego zespołu pedagogicznego, że właściwe wyniki pracy można osiągnąć tylko przez umiejętne powiązanie czytelnictwa z procesem nauczania i wychowania.

Rok rocznie w czasie trwania konferencji sierpniowych organizowane są centralne (powiatowe) wystawy książek pedagogicznych oraz mniejsze wystawki dla poszczególnych sekcji przedmiotowych.

W roku bieżącym, roku Dziesięciolecia Polski Ludowej, mamy możliwość ukazać dorobek bibliotek, rozwój czytelnictwa na przestrzeni 10 lat istnienia Władzy Ludowej, jego wpływ na wyniki nauczania, na kształtowanie podstaw naukowego poglądu na świat, na wychowanie uczniów w moralności socjalistycz-

nej, w patriotyzmie, ukazać, jak biblioteki szkolne, a szczególnie wiejskie, włączyły się do realizacji uchwał II Zjazdu PZPR.

W Związku z konferencjami przed bibliotekami szkolnymi przykładowymi i pedagogicznymi (wojewódzkimi i powiatowymi) stoi poważne zadanie przygotowania materiałów do referatu kierownika Wydziału Oświaty oraz zorganizowanie odpowiednich wystaw.

Wystawa obok książek powinna pokazać rozwój biblioteki i czytelnictwa uczniów i nauczycieli w dziesięcioleciu, formy pracy z czytelnikiem (plansze propagandowe, albumy, dzienniczki lektur, najlepsze prace III konkursu czytelniczego, materiały ilustrujące udział dzieci w 3-ch konkursach, pracę aktywnu bibliotecznego, plany czytelnictwa, konspekty lekcji bibliotecznych itp.).

Wystawy przedmiotowe powinno się tak urządzić, by książki, wyłożone razem z pomocami naukowymi i konspektami lekcyjnymi, stanowiły całość metodyczną, pomagającą nauczycielowi rozwiązywać zadania dydaktyczne. Trzeba pokazać książki nie tylko dla nauczyciela ale i dla ucznia, to znaczy tę literaturę popularno-naukową i beletrystyczną, która pomaga lepiej zrozumieć i pogłębić materiał lekcyjny.

Ponadto biblioteka pedagogiczna powinna zilustrować na wystawie formy propagandy czytelnictwa wśród nauczycieli i pomocy udzielanej w doskonaleniu ideologicznym i zawodowym nauczyciela (zestawienia bibliograficzne, konspekty wieczorów dyskusyjnych, działalność służby informacyjnej, fotografie wystaw, materiały ilustrujące rozwój biblioteki pedagogicznej i czytelnictwa nauczycieli, wzrost księgozbioru, rozwój punktów bibliotecznych w powiecie, ilość wypożyczeń w P.B.W., w P.B.P. i w punktach, procent nauczycieli korzystających z bibliotek itp.).

Od aktywności bibliotekarzy w czasie konferencji sierpniowych zależeć będzie w dużej mierze zdobycie jak największej ilości nowych sojuszników w walce o wzmożenie planowego czytelnictwa na terenie szkoły.

PORZĄDUJEMY NASZE BIBLIOTEKI

W okresie lata ruch w bibliotekach obsługujących zwłaszcza czytelnika wiejskiego słabnie. P o w i n n i ś m y t e n c z a s w y k o r z y s t a ć n a u p o r z ą d k o w a n i e b i b l i o t e k , d o p r o w a d z e n i e i c h d o j a k n a j l e p s z e g o s t a n u , a b y m o g ły , w o p a r c i u o d o b r z e p r z y g o t o w a n y k s i ę g o z b i ó r , r o z w i j a ć a k c j ę c z y t e l n i c z ą w o k r e s i e j e s i e n n o - z i m o w y m .

Poniżej omawiamy konkretne prace jakie należy podjąć w tym zakresie.

Przede wszystkim, aby biblioteka pracowała sprawnie musi mieć dobrze opracowany i właściwie ustawiony księgozbiór, w należytych stanie katalogi, oraz w porządku utrzymaną ewidencję czytelników i kontrolę wypożyczeń. Aby przyciągała czytelnika — musi być czysta i robić miłe wrażenie.

Jak to wszystko osiągnąć, jak wykorzystać do tego celu okres letni?

W pierwszym rzędzie trzeba p r z e p r o w a d z i ć g r u n t o w n y p r z e g l ą d b i b l i o t e k i , a b y w y k r y ć w s z y s t k i e j e j b r a k i i n i e d o s t a t k i , a n a s t ę p n i e , m a j ą c j u ż d o k ł a d n y o b r a z k o n i e c z n y c h d o w y k o n a n i a p r a c , u s t a l i ć p l a n d z i a ł a n i a . W t y m c e l u t r z e b a p r a c ę p o d z i e l i ć n a k o l e j n e e t a p y z u w z g l ę d n i e n i e m o d p o w i e d n i e g o c z a s u n a k a ż d ą c z y n n o ś ć t a k , a b y d o j e s i e n i b i b l i o t e k a b y ł a w p e ł n i p r z y g o t o w a n a d o k a m p a n i i c z y t e l n i c z e j .

W wielu wypadkach bibliotekarz nie będzie w stanie sam wykonać koniecznych prac. Wówczas należy zaprosić do współpracy aktyw czytelniczy, a zwłaszcza zwrócić się do młodzieży szkolnej. W niektórych wypadkach dużą pomoc może okazać młodzież, która zjeżdża na okres wakacji do domu na wieś lub znajduje się w obozach wakacyjnych na naszym terenie. W wy-

padku dużych trudności należy zwrócić się o pomoc instrukcyjną do Powiatowej względnie Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej.

Jeśli stwierdzimy, że konieczny jest remont biblioteki, a nie przewidzieliśmy odpowiednich na to sum w budżecie, dużą pomoc może nam okazać Prezydium Rady Narodowej, miejscowa Rada Czytelnictwa i Książki, a przede wszystkim aktyw czytelniczy. Na pewno znajdziemy kogoś spośród aktywu, kto się podejmie odświeżyć ściany naszej biblioteki.

Jak więc powinna przedstawiać się w jesieni nasza biblioteka?

Po pierwsze książki powinny być wciągnięte do inwentarza. Następnie należy skatalogować jak najwięcej książek, oczywiście o ile nie uda nam się zrobić tego ze wszystkimi. Jeżeli mamy w naszej bibliotece drukowane karty katalogowe Biblioteki Narodowej — oddadzą one nieocenione usługi; mamy bowiem gotową kartę, którą można umieścić w katalogu i mamy wzór, który posłuży do sporządzania kart do innych katalogów. Ponadto mamy na niej znak klasyfikacji — rzecz niezmiernie ważna ze względu na trudności, jakie sprawia klasyfikowanie książek. Podobną pomocą w katalogowaniu (choć bez znaku klasyfikacji) może być czasopismo „Nowe Książki“, gdzie każda pozycja opisana jest na sposób katalogu bibliotekarskiego. Kto zaś ma zasadnicze trudności w katalogowaniu i klasyfikowaniu książek sięgnie po książkę J. CZARNECKIEJ i Z. RODZIEWICZ *Jak pracować w bibliotece* lub skrypt J. CZARNECKIEJ *Katalogi i katalogowanie*.

Następnie karty te trzeba ułożyć w katalogu. W zasadzie biblioteka powinna posiadać dwa rodzaje katalogów: alfabetyczny i rzeczowy, a dbająca o czytelnictwo biblioteka — jeszcze małe katalogi na tematy, które specjalnie chce propagować.

Jak należy jednak postąpić jeżeli nie mamy w ogóle katalogu i obliczymy, że w ciągu miesięcy letnich nie zdążymy go opracować? Wówczas trzeba dokonać wyboru i w pierwszym

rzędzie katalogować książki najważniejsze, najbardziej potrzebne, aby je jak najszybciej udostępnić czytelnikowi. Podobnie należy postąpić jeśli mamy do skatalogowania tylko część księgozbioru, ale tak znaczną, że nie zdążymy w okresie letnim wykonać całej pracy w tym zakresie. W dalszych jednak etapach należy doprowadzić do skatalogowania całości księgozbioru.

W bibliotece, która jest udostępniona dla czytelników, nie mając narazie katalogów — niezmiernie ważną sprawą jest **u s t a w i e n i e k s i ą ż e k n a p ó ł k a c h**. W takim przypadku konieczne jest ustawienie działowe. Trzeba sprawdzić, czy działy są wyraźnie uwidocznione i czy na półkach panuje porządek. Tylko wówczas bibliotekarz będzie mógł orientować się jakie książki posiada w księgozbiornie i właściwie obsłużyć nimi czytelnika. Te biblioteki, które jeszcze tego nie zrobiły i mają trudności z ustawieniem działowym książek, powinny zwrócić się o pomoc instrukcyjną do biblioteki powiatowej względnie wojewódzkiej i ustawić księgozbiór według działów.

Następnym warunkiem sprawności działania naszego warsztatu pracy jest **w ł a ś c i w i e p r o w a d z o n a k o n t r o l a w y p o ż y c z e ń**. W tym celu należy dokładnie sprawdzić czy kartoteka czytelników i kartoteka książek są w porządku i czy ewidencja czytelników prowadzona jest według instrukcji Centralnego Zarządu Bibliotek. Należy ponadto sprawdzić czy nie mamy czytelników zalegających ze zwrotem książek. Sprawdzić trzeba czy wszystkie książki posiadają karty książek oraz uzupełnić braki.

W dalszym ciągu trzeba się zastanowić nad **u r z ą d z e n i e m n a s z e j b i b l i o t e k i**. Czy nie brakuje nam skrzynek do katalogów, czy mamy niezbędny sprzęt biblioteczarski potrzebny do pracy bibliotekarza i do korzystania z biblioteki przez czytelników. Braki w tym zakresie należy usunąć zwracając się o pomoc do Rady Narodowej, Rady Czytelnictwa i Książki, Komisji Kulturalno-Oświatowej. Można też zwrócić się z apelem do aktywu społecznego. W wielu wypadkach

skrzynki do katalogów sporządzić mogą młodzi czytelnicy albo w formie zobowiązania może je wykonać na przykład spółdzielnia stolarska. Czasem przy pomocy czytelników wtajemniczonych w kłopoty biblioteki, albo organizacji, z którymi jesteśmy w kontakcie (ZMP, ZSch) zorganizować można imprezę, z której dochód pójdzie na urządzenie biblioteki.

Bibliotekarz jest gospodarzem w bibliotece i powinien starać się o to, by doprowadzić ją do najlepszego stanu, przyozdobić, uczynić pociągającą dla czytelników. **W z o r o w a c z y s t o ś ć i ł a d** — to pierwszy warunek, aby ten cel osiągnąć — reszta zależy od inicjatywy bibliotekarza. Starannie wykonany plakat biblioteczny, gazetka ścienna, aktualne hasło, zmieniana dostatecznie często wystawka książek, porządnie ułożone czasopisma, parę doniczek z kwiatami, czyste firanki — oto obraz wnętrza biblioteki, które zachęca czytelnika do spędzenia w niej wolnego czasu.

Jeżeli spotka się w niej jeszcze uprzejmego, życzliwego bibliotekarza, który chętnie pomoże w wyszukaniu książek, poinformuje jak korzystać z katalogu, zachęci do przejrzenia ciekawych artykułów w pismach to czytelnicy zimą i latem ciągnąć będą do takiej biblioteki.

WŚRÓD KSIĄŻEK

BRANDYS KAZIMIERZ. *Obywatele*. W-wa 1954 „Czytelnik“ s. 445, 1 nlb.

Do jednej z najciekawszych pozycji polskiej literatury współczesnej należy wydana ostatnio powieść KAZIMIERZA BRANDYSA pod tytułem *Obywatele*.

Poszczególne rozdziały tej książki drukowane były w czasopiśmie „Twórczość“. Następnie na łamach tego pisma publikowane były interesujące wypowiedzi czytelników, świadczące jak żywo problemy postawione przez autora interesują polskie społeczeństwo, a szczególnie młodzież.

Akcja powieści rozgrywa się w Warszawie na przełomie roku 1951/52, od października do maja. W kilkuwątkowej akcji autor przedstawia ludzi, których postawa, przekonania i postępowanie składają się

na realistyczny obraz życia stolicy, przekształcającej się w socjalistyczne miasto.

Trzy równoległe rozbudowane wątki zbiegają się i koncentrują w domu Kuźnarów. Michał Kuźnar, w okresie międzywojennym robotnik i działacz klasowych związków zawodowych, po wojnie zostaje wysunięty przez partię na dyrektora budowy osiedla mieszkaniowego Nowa Praga. Budowa staje się główną treścią jego życia i porywa go bez

reszty. Wszystkie siły wkłada w pokonywanie piętrzących się trudności i — mimo złych warunków obiektywnych — nie ustępuje, walcząc wytrwale o doprowadzenie budowy osiedla do końca.

Ze środowiskiem młodziży ZMP-owskiej czytelnik poznaje się poprzez Antka Kuźnara i jego kolegów uczniów XI klasy warszawskiego gimnazjum. Chłopcy — mimo właściwej ich wiekowi pewnej niedojrzałości — w wypadkach rozgrywających się na terenie ich szkoły, potrafią zająć słuszne stanowisko. Stają się oni moralnymi sędziami Działyńca, nauczyciela literatury, wroga Polski Ludowej. Umieją także pomóc swojemu wychowawcy Morawieckiemu w słusznym ustosunkowaniu się

do otoczenia, w uświadomieniu sobie istoty zachodzących przemian społecznych i toczącej się walki klasowej.

Osobie Morawieckiego poświęca autor dużo uwagi, ukazuje go zarówno w pracy zawodowej jak i w życiu prywatnym. Czytelnik z sympatią i zaciekawieniem śledzi przeżycia Morawieckiego, jego trudności, konflikty, tragedię osobistą — ciężką chorobę i śmierć żony.

Z dużą pasją autor opisuje sprawę Pawła Czyża, krewnego Kuźnarów. Czyż, początkujący dziennikarz ideowy i zdolny, pracujący w piśmie „Głos Popularny“, daje się zwieść fałszywej postawie naczelnego redaktora Łękota — oportunisty i karierowicza. Piękny reporterski start Czyża ulega wypaczeniu, gdy młody dziennikarz idzie drogą nie

dostrzegania prawdy i „lakiernictwa“. Zwycięża jednak partyjna postawa Czyża, co pozwala mu zrozumieć własne błędy, odnaleźć słuszną drogę w pracy zawodowej i życiu osobistym.

Uwaga autora nie skupia się na pojedynczej postaci. Bohaterem jest zarówno Kuźnar jak Czyż czy Morawiecki to też słuszenie powieść nosi tytuł *Obywatele*, mówi bowiem o obywatelach Polski Ludowej.

Czytelnik wraz z autorem chodzi po ulicach drogiego miasta, zagląda do sklepów i kawiarni, uczestniczy w zebraniach i dyskusjach, ogląda wznoszone i wybudowane osiedla mieszkaniowe i ogniskujące się tam życie rodzinne. W swojej wędrówce widzi jak bohaterami książki kieruje partia, która wydobywa najpiękniejsze wartości ludzkie, jak dojrzewają, hartują się najlepsi i jak odpadają źli, mali i słabi.

Ostatnie spotkanie z bohaterami odbywa się na roztańczonym placu Dzierżyńskiego, gdzie, po manifestacji Pierwszomajowej, pod wygwieżdżonym niebem pogodnej nocy bawi się lud Warszawy w dniu radosnego święta.

Książka niewątpliwie zainteresuje wszystkie środowiska czytelnicze, a ze względu na swą ciekawą i różnorodną problematykę szczególnie nadaje się do dyskusji.

Przykładowo podajemy 3 tezy do dyskusji nad książką *Obywatele*:

1. Człowiek dojrzewa i hartuje się w twórczej pracy.
2. Prasa — oręż walki o socjalizm.
3. Praca i znaczenie organizacji ZMP w szkole.

J. L.

NOWOŚCI ROLNICZE

SKĄPSKI T. *Polowa uprawa warzyw*. W-wa 1954 PWRiL s. 106.

Warzywa i owoce mają duże znaczenie w odżywianiu. Nasza wieś za mało jeszcze zajmuje się uprawą warzyw na własny użytek jak również na zbycie w miastach czy ośrodkach uzdrowiskowych.

W naszych warunkach, w dużym spółdzielczym gospodarstwie uprawa polowa warzyw może przynieść ogromny dochód. Książka Skąpskiego nauczy jak założyć i prowadzić polową uprawę warzyw.

KWASIEBORSKI M., GĘBKA M. *Jak zwiększać mleczność krów*. W-wa 1954 PWRiL s. 44.

Książka nauczy jak żywić i pielęgnować krowy, aby zwiększyła się ich mleczność.

Książkę powinien przeczytać każdy chłop gospodarujący indywidualnie czy w spółdzielni produkcyjnej.

STASZEWSKI W. *Rejonowe wystawy rolnicze*. W-wa 1954 PWRiL s. 175.

Książka ułatwi pracę wszystkim organizatorom wystaw, agronomom, kierownikom PGR i POM. Jest ona szczególnie aktualna ze względu na zbliżające się powiatowe wystawy rolnicze.

RYKOWSKI B. *Przewodzące osiągnięcia w uprawie rzepaku i rzepiku*. W-wa 1954 PWRiL s. 89.

Każdy plantator rzepaku i rzepiku powinien przeczytać tę książkę. Daje ona wskazówki jak siał i pielęgnować te rośliny, jak zorganizować ich sprzęt oraz jak zwalczać ich szkodniki.

RASIŃSKI J. *O rozwój i umocnienie spółdzielni produkcyjnych*. W-wa 1954 PWRiL s. 26.

Dlaczego Państwo Ludowe i Partia taką troską otacza spółdzielnie produkcyjne? Dlaczego spółdzielniom produkcyjnym udziela szczególnie wielkiego poparcia? Odpowiedź na te pytania daje książka Rasińskiego.

BŁAŻEJEWICZ W. *Życie chwastów*. W-wa 1954 N. Ks. s. 32 z 24 tablicami kolorowymi różnych chwastów.

Książka pokazuje w jaki sposób chwasty rozpowszechniają się w gospodarstwie. Podaje również, jak należy tępić różne chwasty — każdy bowiem z nich należy niszczyć inaczej. Książka przeznaczona jest wprawdzie dla młodzieży szkolnej, ale każdy zainteresowany uprawą roślin może z niej wiele skorzystać.

ROCHERT W. *Sytuacja chłopów we Francji*. W-wa 1954 KiW s. 105.

„We Francji każdy pracujący chłop zadaje sobie pytanie, co mu przyniesie dzień jutrzejszy — widzi bowiem, że jego przyszłość jest niepewna“.

Przeczytajmy tę książkę a dowiemy się jak żyje chłop we Francji.

W najbliższym czasie ukaże się w sprzedaży:

Poradnik gospodyni wiejskiej. W-wa 1954 PWRiL s. 567.

Jest to książka, którą powinna mieć każda gospodyni wiejska niezależnie od tego czy pracuje w indywidualnym gospodarstwie, w spółdzielni produkcyjnej czy też w PGR. Będzie ona pomocą w tych pracach, które prowadzi na wsi kobieta w polu, w zagrodzie i w życiu społecznym gromady. Jest tu wiele rad i wskazówek praktycznych o hodowli bydła, trzody chlewnej, drobiu, owiec, kóz, królików, o tym jak zakładać pasiekę, jak hodować jedwabniki. Książka uczy także pielęgnować ogródki warzywne i owocowe, podnosząc plony niektórych upraw.

Oddzielny rozdział jest poświęcony wychowaniu dziecka i jego zdrowiu. Dużo miejsca zajmują przepisy kuchenne: jak gotować, piec i przyrządzać przetwory z owoców i jarzyn na zimę.

Ponadto są tu jeszcze podstawowe wiadomości o kroju, szyciu i robotach ręcznych na drutach.

Na zakończenie podano porady prawne i wskazówki o niesieniu pomocy doraźnej w nagłych wypadkach.

Trudno opowiedzieć o wszystkim co zawiera książka. Trzeba ją przeczytać. Niewątpliwie przyniesie ona wiele pożytku naszym gospodyniom.

opr. A. Z.

NAJWAŻNIEJSZE PRACE ROLNIKA W SIERPNIU

1. Przygotowanie gleby pod zboże ozime, wysiew nawozów sztucznych fosforowych i azotowych.
2. Przygotowanie zbóż i siewników do siewu (zaprawa zbóż).
3. Siew rzepaku i rzepiku ozimego — zbiór rzepaku jarego.
4. Zbiór lnu.
5. Przegląd pól ziemniaczanych (walka ze stonką); zbiór wczesnych ziemniaków.
6. Wapnowanie pól i łąk.
7. Druga strzyża owiec.
8. Przegląd uli pszczelnych — ostatni zbiór miodu.
9. Zbiór owoców — przetwory z owoców i jarzyn na zimę, zakładanie opasek chwytnych.
10. Przerabianie kompostów.
11. Przyrządzanie kiszonek na zimę.
12. Walka z chwastami.

Co czytać.

- BIRECKI M., PIEKIELNIAK P. *Racjonalny płodozmian zwiększa żywność gleby*. W-wa 1954 PWRiL s. 71.
- GOLONKA Z., ŚWIĘTOCHOWSKI B. *Uprawa roli i roślin*. W-wa 1950 PWRiL, s. 232, rys. 96.
- AWDONIN N. *Nawozy granulowane*. W-wa 1950, PWRiL, s. 31.
- GÓRSKI M. *Nawozy i nawożenie*. W-wa 1950, PRWiL, s. 111, rys. 22. Wyd. 5.
- GÓRSKI M. *Zwiększamy działanie nawozów*. W-wa 1952, PWRiL, s. 48, rys. 4.
- CHMIELECKI W. *Nasiona i siew*. W-wa 1952, PWRiL, s. 40, rys. 5.
- CHMIELECKI W. *Pszenica jara i ozima*. W-wa 1952, PWRiL, s. 64.
- KRZEMIENSKI W. *Jak zwiększać plony pszenicy i jęczmienia*. W-wa 1951, PWRiL, s. 35, rys. 11.
- LEWICKI S. *Jarowizacja zbóż*. W-wa 1952, PWRiL, s. 28.
- ŁUBKOWSKI Z., NIEWIADOMSKI W. *Uprawa pszenicy ozimej*. PWRiL s. 120 nlb. 66, wyd. II.
- TYMOWSKI I. *Zwiększajmy uprawę pszenic zimowych i jarych*. W-wa 1950, PWRiL, s. 51, rys. 18.
- KAMIŃSKI S. *Ochrona roślin oleistych i włóknistych*. W-wa 1954, PWRiL s. 120 nlb. 66, wyd. II.
- MOLDENHAWER K. *Agrotechnika roślin oleistych*. W-wa 1951, PWRiL, s. 111.
- MOLDENHAWER K. *Jak uprawiać rzepak i rzepik*. W-wa 1952, PWRiL, s. 40, rys. 10.
- RYKOWSKI B. *Przodujące osiągnięcia rzepaku i rzepiku*. W-wa 1954, PWRiL, s. 89.
- KANAFOJSKI C. *Siew maszynowy*. W-wa 1951, PWRiL, s. 52, rys. 46.
- JAGMIN I. *Uprawa lnu*. W-wa 1952, PWRiL, s. 32, rys. 6.
- Uwaga! Stonka ziemniaczana*. W-wa 1950, PWRiL, s. 30, rys. 10.
- KOROHODA J. *Ziemniaki wczesne*. W-wa 1951, PWRiL, s. 49, rys. 25.
- BAŃKOWSKI Z. *Wapnowanie gleb*. W-wa 1952, PWRiL, s. 24, rys. 3.

- JEŁOWICKI S. *Chów owiec*. W-wa 1950, PWRiL, s. 37, rys. 10
- BRZÓSKO S. *Jak założyć i prowadzić pasiekę*. W-wa 1950, PWRiL, s. 56, rys. 13. Wyd. 5.
- Poradnik pszczelarza*. W-wa 1953 PWRiL s. 452 rys. 122 tabl. 39, wyd. 5.
- Poradnik gospodyni wiejskiej*. W-wa, 1954, PWRiL, s. 567.
- MERING A. *Przetwarzajmy owoce i warzywa*. W-wa 1949 PWRiL s. 38.
- MERING A. *Wyrób pitnych soków owocowych na potrzeby własne*. W-wa 1951, PWRiL, s. 71, rys. 32.
- MIERNIK R. *Kiszenie warzyw, owoców i grzybów*. W-wa 1952. PWRiL, s. 32, rys. 5.
- MIERNIK R. *Przetwory z owoców i jagód leśnych*. W-wa 1951, PWRiL, s. 24, rys. 6.
- MIODUSZEWSKI B. *Przechowywanie warzyw i owoców*. W-wa 1952, PWRiL, s. 48, rys. 12.
- SZUMERA B. *Zużytkowanie spadów i braków owocowych*. W-wa 1953, PWRiL, s. 52, rys. 29.
- GORIACZKOWSKI W. *Sad*. W-wa 1952, PWRiL, s. 148, rys. 75.
- PIENIAŻEK S. *Sad nowoczesny i jego uprawa*. W-wa 1954 PWRiL s. 40 rys. 20.
- PIENIAŻEK S. *Sadownictwo*. W-wa 1954 PWRiL s. XII, 640.
- CHMIELECKI W. *Kompost*. W-wa 1952, PWRiL, s. 51.
- JACNIACKI K. *Przyrządzanie kiszzonek i ich skarmianie*. W-wa 1950, s. 26, rys. 8.
- KOŁOWCA J. *Kiszonki*. W-wa 1951. PWRiL, s. 99, rys. 20.
- DUBISKI I. *Jak zwiększyć bazę paszową*. W-wa 1954 WP. s. 64.
- SAWICKI W. *Walczymy z chwastami*. W-wa 1952, PWRiL, s. 44, rys. 10.
- NOWIŃSKI M. *Zwalczając chwasty podnosimy plony*. W-wa 1950, PWRiL, s. 50, rys. 12.
- DUBIELECKI. *Walka z chwastami podnosi wydajność z ha*. W-wa 1953 PWRiL s. 52.
- KOCHMAN I., WĘGOREK W. *Poradnik ochrony roślin*. W-wa 1954 PWRiL s. 196, rys. 146.

Zbigniew Landau

1. DYBOWSKI S. *Problemy rewolucji kulturalnej w Polsce Ludowej*. W-wa 1953 LSW s. 265, 2 nlb.

Celem książki jest zobrazowanie rozwoju poszczególnych dziedzin kultury w Polsce Ludowej. Jest ona „próbą obrachunku olbrzymiego wysiłku, jaki pod kierownictwem PZPR, stronnictwa polityczne i organizacje masowe, wszyscy ludzie pracy — zjednoczeni we Froncie Narodowym — włożyli w likwidowanie wiekowych zaniedbań kulturalnych naszego kraju“ (s. 5).

W kolejnych rozdziałach przedstawiony został dorobek i osiągnięcia oraz perspektywy rozwoju kultury polskiej. (Rozdziały: *Kultura Kraju Rad wzorem dla Polski; Ruch świetlicowy; Prasa; Książki i ruch*

wydawniczy; Literatura; Teatr; Muzyka; Film; Cyrk; Radiofonia; Plastyka; Sztuka ludowa; Szkolnictwo artystyczne; Muzea i ochrona zabytków; Państwowy Instytut Sztuki; Instytut Wzornictwa Przemysłowego).

Książka przeznaczona jest dla działaczy-organizatorów życia kulturalnego, dla kierowników świetlic, bibliotek, zespołów teatralnych i nauczycieli. Publikacja ta, podsumowująca ogromny dorobek Polski Ludowej w upowszechnianiu i rozwoju kultury w ciągu dziesięciolecia, stanie się niewątpliwie podręczną książką każdego bibliotekarza.

2. BRYX W., WARNEŃSKA M. *Z gazetą na wieś*. O pracy przodujących listonoszy wiejskich. W-wa 1953 Wydawnictwa Komunikacyjne s. 30, 1 nlb. Z. Gł. Zw. Zaw. Pracowników Poczty i Telegrafów — Bibl. Przodowników i Racjonalizatorów Łączności. Tom. 2.

Na całość broszury składają się dwa artykuły: Wiktora Bryxa „Brygada listonoszy wiejskich z Sokocina“ i Moniki Warneńskiej „Przodownik pracy Waclaw Papierzyński“. Oba artykuły omawiają znaczenie dobrej pracy listonoszów wiejskich dla rozwoju czytelnictwa prasy i książek na wsi. Wiele zagadnień poruszonych w artykułach ma praktyczne znaczenie również i dla bibliotekarzy wiejskich (np. sprawa form propagandy książek, kwestia udzielania pomocy chłopom przy zakładaniu biblioteczek domowych itp.).

Na marginesie broszury zwracamy uwagę, że nawiązanie współpracy pomiędzy bibliotekarzami i listonoszami wiejskimi mogłoby przyczynić się do szybszego rozwoju czytelnictwa wśród chłopów.

3. DAWIDCZYŃSKA M. *Bibliotekarze przy pracy*. W-wa 1953 ZBiAP s. 43, 2 nlb.

Autorka w formie beletrystycznej zapoznaje czytelników z sylwetkami sześciu wyróżniających się bibliotekarzy polskich: J. Depty, H. Murmyło, A. Gawdzika, F. Lontowej, I. Januszkiewicz i A. Cwikłowej. Omawiając ich pracę pokazuje metody jakimi doszli do swoich wyników, w jaki sposób udało się im zainteresować książką i biblioteką ludność swoich środowisk. I tak na przykład autorka między innymi dość szczegółowo przedstawiła cele i formy organizacyjne Kół Przyjaciół Bibliotek (forma aktywu czytelniczego) oraz sprawę roznoszenia książek do czytelników.

Przeczytanie tej książeczki niewątpliwie pozwoli bibliotekarzom na wprowadzenie do pracy w swoich bibliotekach całego szeregu nowych, dotychczas przez nich nie stosowanych form pracy z czytelnikami, które zosały już wypróbowane przez ich kolegów-bibliotekarzy.

4. LENIN W. I. *Dzieła wydane w języku polskim*. Katalog. W-wa 1954 KiW s. 86, 1 nlb.

Wydany w trzydziestą rocznicę śmierci Włodzimierza Lenina katalog zawiera omówienie wszystkich prac Lenina wydanych w Polsce w latach 1945—1953. Kolejno omówiono treść wydanych (lub mających ukazać się w roku 1954) tomów 35-tomowego wydania dzieł w języku polskim oraz dzieł wybranych w dwóch tomach. Następnie w układzie chronologicznym zamieszczono charakterystyki poszczególnych, odrębnie wydanych prac. Na końcu katalogu podano omówienia zbiorów prac Lenina i Lenina-Stalina.

Katalog ten powinien znaleźć się w każdej bibliotece, gdzie może stać się dla bibliotekarza cenną pomocą w pracy informacyjnej i przy popularyzacji dzieł klasyków marksizmu-leninizmu. Brakiem wydawnictwa jest opuszczenie najważniejszych polskich wydawnictw o Leninie, jak również brak skorowidza alfabetycznego omówionych w katalogu prac. Mniej wyrobieni czytelnicy, nie znający chronologii prac Lenina, mogą mieć trudności przy posługiwaniu się katalogiem.

5. MIETIEŁKIN N. *Planowanie pracy w bibliotece rejonowej*. W-wa 1953 Wiedza Powszechna s. 41, 2 nlb. Ministerstwo Kultury i Sztuki — Centralny Zarząd Bibliotek.

Praca Mietiełkina omawiająca metodykę sporządzania rocznego planu pracy radzieckiej biblioteki rejonowej (odpowiednik polskiej biblioteki powiatowej) składa się z dwóch części: teoretycznej i przykładowej. W części pierwszej, autor omawia znaczenie planu pracy jako podstawowego warunku realizacji zadań, przygotowania do sporządzenia i samo opracowanie rocznego planu pracy biblioteki. W części drugiej zamieszczony jest przykładowy, szczegółowy roczny plan pracy rejonowej biblioteki w Spirowie (ZSRR, obwód Kalinin) na rok 1952.

Zapoznanie się z broszurą pozwoli bibliotekarzom polskim na pogłębienie metod i form planowania w bibliotekach, a w szczególności na wzrost dokładności i operatywności w planowaniu (planowanie terminów, wskazanie osób odpowiedzialnych za wykonanie poszczególnych punktów planu pracy).

6. PRIMAKOWSKI A. *Jak korzystać z książki*. W-wa 1953 „Iskry“ s. 105, 2 nlb.

Na wstępie autor charakteryzuje znaczenie książek w procesie komunistycznego wychowania mas pracujących. W dalszych rozdziałach daje wskazówki jak należy książki czytać, aby osiągnąć z nich jak największe korzyści i jak należy na ich podstawie prowadzić notatki. Wskazówki zawarte w broszurze dotyczą w pierwszym rzędzie studiowania

prac klasyków marksizmu-leninizmu i literatury polityczno-społecznej, ale nie ograniczają się tylko do tego zagadnienia.

Praca napisana jest łatwo. Zapoznanie się z nią należy zalecić bibliotekarzom. Poważne korzyści mogą z niej czerpać również i czytelnicy zarówno uczący się w szkołach i na kursach, jak i studujący samodzielnie.

7. SWIERKOWSKI K. *Zarys wiadomości z bibliografii i pracy informacyjnej w bibliotece*. W-wa 1953 ZBiAP s. 33+3 k. luźne. Korespondencyjny Kurs Bibliotekarski skrypt Nr 2.

W części wstępnej skryptu autor omawia powstanie bibliografii, różnice między bibliografią a katalogami i rodzaje bibliografii. Rozdział I omawia kolejno układ i sposób korzystania z trzech podstawowych bibliografii druków polskich — „Bibliografii polskiej“ Estreichera, „Bibliografii historii polskiej“ Finkla i „Literatury polskiej“ Korbuta, a następnie charakteryzuje bieżące bibliografie polskie — „Przewodnik bibliograficzny“, „Bibliografię zawartości czasopism“ oraz czasopisma informacyjne: „Nowe Książki“, „Poradnik Bibliotekarza“ itp. Rozdział II poświęcony jest najogólniejszemu przedstawieniu organizacji pracy informacyjnej w bibliotekach. Autor podaje tu adresy szeregu bibliotek prowadzących ogólne albo specjalne działy informacyjne. Z usług tych działów mogą korzystać bibliotekarze terenowi przysyłając pisemne zapytania.

Broszura przez swój informacyjny charakter może okazać się pomocą w pracy zarówno bibliotekarskiej, jak i oświatowej czy naukowej.

8. *Zagadnienia czytelnictwa dziecięcego*. W-wa 1953 Wiedza Powszechna s. 90, 2 nlb. Ministerstwo Kultury i Sztuki — Centralny Zarząd Bibliotek.

Jest to zbiór materiałów z Krajowej Konferencji Bibliotekarzy Publicznych Bibliotek Powszechnych dla dzieci, zorganizowanej przez Centralny Zarząd Bibliotek w kwietniu 1952 r. Tematem obrad była sprawa czytelnictwa dziecięcego — jego znaczenie i formy propagandy. W zbiorze między innymi zamieszczono referaty W. Jan-czewskiego „Problematyka współczesnej literatury dla dzieci“, F. Bur-sowej „Rola i zadania publicznych bibliotek dla dzieci na tle obecnego ich stanu organizacyjnego“ i B. Groniowskiej „Formy i metody pracy z czytelnikiem w bibliotekach dziecięcych Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy oraz Ośrodka Instrukcyjno-Metodycznego Bibliotek dla Dzieci“.

Zbiór został uzupełniony fragmentami przemówienia N. Krup-skiej wygłoszonego na Wszechrosyjskiej Konferencji Pracowników Bi-bliotek Dziecięcych w r. 1934 oraz licznymi przykładowymi materiała-

mi obrazującymi formy i metody pracy z czytelnikiem w Bibliotekach Dziecięcych sieci Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy (plakaty, wystawki, przykładowy materiał bibliograficzny do wystawki pierwszomajowej, albumy, katalożki, teczki wycinków, materiały o pracy aktywnego czytelnika itp.). Praca jest bogato ilustrowana w części przykładowej.

Zapoznanie się zarówno z przebiegiem konferencji jak i z zamieszczonymi przykładami z pracy bibliotek dziecięcych pozwoli wielu bibliotekarzom dziecięcym na wzbogacenie pracy z młodymi czytelnikami.

Z T E R E N U

FORMY PRACY Z CZYTELNIKIEM MASOWYM

Wiele jest znanych form pracy masowej z czytelnikiem jak: konkursy, zgadywanki, szarady, recenzje, opowiadania, inscenizacje, spotkania z autorami itp. Celem ich jest propagowanie lub badanie czytelnictwa.

W pracy bibliotecznej Pałacu Młodzieży im. Bolesława Bieruta w Stalinogrodzie stosuje się wszystkie te formy, a dwuletnia praktyka dała wiele doświadczeń i nasunęła szereg pomysłów, którymi pragniemy się podzielić z innymi placówkami bibliotecznymi.

Oto kilka z nich:

1) **Ż y w e r e c e n z j e**. Treść powieści młodzieżowej lub książki popularno-naukowej, którą zamierzamy specjalnie propagować, jest omawiana przez dwoje lub więcej dzieci w formie swobodnej rozmowy. Na przykład jedno z dzieci rozpoczyna dialog od pytania „co czytasz?” następnie zadaje szereg pytań związanych z treścią książki, na które drugie dziecko odpowiada, podkreślając wartość i atrakcyjność książki oraz zachęcając słuchaczy do jej przeczytania. Czasem recenzent opisuje jakąś scenę, lub odczytuje kilka ciekawych wyjątków. Recenzja może być również ujęta w formę dyskusji. Żywe recenzje mogą być doskonałym materiałem dla audycji radiowych.

2) **I n s c e n i z a c j e b a j e k**. Podaję przykład z naszej praktyki.

Złota rybka PUSZKINA. Bajka opowiadana jest na scenie. Bajarka w stroju wieśniaczki rosyjskiej, z koszykiem w ręku wychodzi na scenę i zapowiada, że w koszyku ma zaklęte baśnie i jedną z nich wybiera dla dzieci, po czym wyjmuje z koszyka złotą rybkę (wyciętą z blachy lub papieru), rzuca ją na scenę i zaczyna opowiadać bajkę prozą przeplataną wierszem. Dwoje dzieci odpowiednio ucharakteryzowanych ilustruje ruchami opowiadanie. Dzieci do kolejnych scen

zmieniają stroje. Rybak zarzuca sieć tak, by można mu było wsunąć do niej złotą rybkę. W momentach „wypływania“ rybki cicha muzyka naśladuje szum i plusk wody.

3) S p o t k a n i a z r o d z i c a m i.

Zadaniem spotkania z rodzicami u nas jest: a) zapoznanie ich z zajęciami dzieci w Pałacu i ukazanie wartości wychowawczych tych zajęć, b) zaznajomienie z księgozbiorem, c) pokazanie ślicznej czytelnicy dziecięcej i całego Pałacu.

Oto organizacja jednego z takich spotkań.

Aktyw czytelnicy przygotował program złożony z inscenizacji bajki CZUKOWSKIEGO *Telefony*, z „*Żywych portretów bajkopisarzy*“ i konkurs na odgadnięcie postaci z książki Konopnickiej.

W *Telefonach* dzieci miały maski zwierząt wykonane bardzo pomysłowo przez miejscową pracownię dekoracyjną.

„Portrety bajkopisarzy“ wyglądały następująco:

Na scenę wyszło 4-ro dzieci, z których każde miało przypiętą do ubrania wielką literę. Dzieci ustawiły się w ten sposób, że litery tworzyły słowo E Z O P, po czym pierwsze dziecko opowiedziało krótko o życiu Ezopa, drugie o jego twórczości, następnie wszystkie dzieci deklamowały jego bajki.

Całość wypadła bardzo efektownie, a mamy i ojcowie brali czynny udział w przebieraniu małych aktorów, przedstawianiu, bardzo zresztą skromnych, dekoracji, długo rozmawiali z instruktorami czytelnicy, przeglądali książki i odeszli z głębokim przekonaniem, że dzieci ich w Pałacu mają doskonałą opiekę, pomoc i zapewnione warunki wszechstronnego rozwoju.

4) S z a r a d y i z g a d y w a n k i.

a) Bohaterowie książek mówią o sobie. Wybrane dzieci ucharakteryzowane lub nie, wygłaszają krótki, wyjęty z książki tekst, w którym mówią o sobie, jako o znanych bohaterach powieści, podkreślając specjalnie charakterystyczne ich cechy, przeżycia lub przygody. Pozostała młodzież zgaduje, kogo dziecko przedstawia, tytuł dzieła czy nazwisko autora. Jeżeli jest parę trafnych odpowiedzi, wygrywa to dziecko, które potrafi ponadto powiedzieć jeszcze coś o autorze i jego twórczości.

Za najlepszą odpowiedź dajemy nagrodę książkową.

b) Bardzo łatwe i chętnie organizowane przez dzieci są szarady. Wybieramy autora lub tytuł książki, którą chcemy zapropagować np. „Gorki“ lub „Matka“. Litery danego wyrazu staramy się zilustrować przez kolejne ukazywanie się na scenie odpowiednio ucharakteryzowanego dziecka, bądź przez jakieś rekwizyty, które dziecko trzyma w ręku. Pierwsze litery odgadniętych wyrazów dają rozwiązanie np.

G — góral (w stroju góralskim), O — okręt (rysunek lub model), R — złota rybka (wycięta z tektury), K — królowa (strój z bajki Puszkina), I — igła (rysunek).

Podane formy mogą stać się częścią składową masowej imprezy czytelniczej. Przykład.

Nasza impreza miała następujący przebieg: W krótkim wstępie jeden z członków aktywu przywitał zebranych i omówił program wieczoru przyjaźni polsko-radzieckiej, następnie orkiestra Pałacu Młodzieży odegrała wiankę pieśni ludowych radzieckich i polskich. Krótka wzmianka o literaturze rosyjskiej poprzedziła inscenizację bajki *O Złotej rybce*. Po bajce konferansjer pytał dzieci czy bajka im się podobała, wspominał o przyjaźni polsko-radzieckiej, jej tradycjach, o przyjaźni między Puszkinem a Mickiewiczem, po czym jedno z dzieci deklamowało *Pomnik Piotra Wielkiego* Mickiewicza. Na zakończenie harmoniści odegrali kilka znanych piosenek Dunajewskiego a „cała sala“ śpiewała.

W następnym punkcie programu: „Bohaterowie radzieckich książek młodzieżowych mówią o sobie“ dzieci zgadywały, na podstawie odczytanych krótkich wyjątków z tekstu, nazwiska autorów i tytuły książek. Jeżeli nie mamy przygotowanych dalszych punktów, a chcemy wciągnąć wszystkich uczestników do aktywnego udziału w imprezie, można wezwać zebranych, by oni z kolei przedstawili jakąś postać, „a my będziemy zgadywali“.

Przy układaniu planu należy przygotować spis potrzebnych rekwizytów, rozdzielić role, względnie, jeżeli aktyw sam bierze na siebie organizację, przypilnować rozdziału ról i dublujących, by uniknąć przykrej niespodzianki. Zrobić parę prób, by dobrze zorientować się:

1) w stopniu przygotowania, 2) w czasie trwania imprezy. 3) w przewidywanym efekcie, jaki da całość.

Wystrzegać się dłużyzn, przeplatać różne formy, ułożyć dowcipną i lekką konferansjerkę.

Barbara Bukowska

*Kier. wypożyczalni w bibliotece
Pałacu Młodzieży w Stalinogrodzie*

Administracja Wydawnictw ZBiAP przyjmuje zamówienia na prenumeratę czasopism, która w r. 1954 wynosić będzie:

Poradnik Bibliotekarza	— zł. 18.—
Bibliotekarz	— „ 24.—
Przegląd Biblioteczny	— „ 28.—

Nakład 10.000 egz. Papier drukowy satynowany kl V. 61x86 cm. 60 g. Obj. 1½ ark. Zam. 262 z dnia 27.V.54 r. Druk ukończono dnia 17.VIII.54 r.

Stoż. Zakł. Graf. Drukarnia Naukowa W-wa, ul. Śniadeckich 8 5-B-17867